

Gaja Kos

Anja Štefan: *Gugalnica za vse*.

Ilustrirala Marjanca Jemec Božič. Ljubljana: Mladinska knjiga (zbirka Velike slikanice), 2013.

V preteklem letu, ko je številnim generacijam dobro znana in ljuba ilustratorka Marjanca Jemec Božič praznovala petinosemdesetletnico, ni izšel le antologijski *Pravljичni cvet*, obsežna knjiga, v kateri so zbrana (oziroma vanjo odbrana) številna prozna in pesniška besedila, ki jih je v več kot pol stoletja ilustrirala priznana umetnica, pač pa tudi knjiga, v katero se je podpisala na novo – bogato ilustrirana *Gugalnica za vse* izpod peresa Anje Štefan. Gre za tretji knjižni projekt naveze Štefan-Jemec Božič, ki se je doslej izkazala za izjemno uspešno, kajti tako *Melje, melje mlinček* kot tudi *Kotiček na koncu sveta* sta prejeli Levstikovo nagrado. Ali zmore *Gugalnica za vse* zanihati tako visoko kot njeni predhodnici?

V novi knjigi je zbranih triindvajset bodisi zelo kratkih bodisi nekoliko daljših proznih besedil, pospremljenih z živahnimi prizori. Večinoma gre za živalske zgodbe, v katerih nastopajo raznoliki, vselej simpatični liki (od bolj klasičnih, kakršni so medvedi, zajci, pujsi, miške, lisice in volkovi, do redkeje zastopanih podganic, dihurjev in hrčkov), ki so takšni tako v besedi kot podobi. Tudi v zgodbah, v katerih nastopajo človeški liki (Stric Matic, Teta Marjanca in medved), so le-ti močno povezani z živalmi, z njimi komunicirajo in sobivajo; v tem oziru v celotni zbirki nekoliko izstopa oziroma stoji sama zase le zgodbica z začetka knjige *Bobek se odpravlja spat*, edina, v središču katere je človek – fantek oziroma “človeški mladič” –, ki je namesto z živimi živalmi obdan s plišastimi.

Kot smo pri pesnici, pisateljici in pravljíčarki Anji Štefan vajeni, so tudi besedila iz *Gugalnice za vse* skrajno izčiščena, v zaključnih vrsticah pa bomo praviloma našli simpatične obrate in/ali drobne modrosti. V besedilih bomo našli tudi veliko dialoga, kar jih dela še posebej zračne, žive in živahne, predvsem pa velja izpostaviti avtoričin (dobro znani) občutek za ritem in rimo – stavki oziroma kar celi odstavki pogosto še posebej

ubrano zazvenijo, takole na primer v zgodbi *Biseri*: “‘Prav,’ je rekla mama in ga je prišila. Ena sama kroglica, a miška se je veselila, kot da ima krila. Bila je vila.” Najbrž ni treba posebej poudarjati, da združevanje pesniških in proznih kvalitiet vodi nikamor drugam kot do odlične knjige.

Kar zadeva že omenjene modrosti, pa takole – ene so podane neposredno, druge je treba izluščiti. In če ste ob prvem nemudoma kritično zastrigli z ušesi, naj takoj povem, da so v besedilo vtakne povsem organsko, nevsiljivo in nemoralistično, torej v najboljši možni maniri. “Če midva ne moreva v svet, pa svet prikličeva k sebi.” pravi stric Matic, ko si skupaj s starim psom delata družbo in krajšata čas s pesmimi o daljnih krajih, v katerih sta kdaj bila, in o takšnih, ki jih še nista videla. “Besede imajo moč. Zdaj vem, da res. Zato pomisli, kadar govoriš. Z besedami podiraš in gradiš. Dobiš, zapraviš, zbližaš, spremeniš – ti rečem, da imajo moč. Pa lahko noč.” hiti razlagati vererička bratcu, potem ko si je na glas zaželela lešnikov in so se v naslednjem trenutku usuli po njej. Ob zgodbi *Torta* ugotovimo, da si lahko praznik naredimo kadar koli, ob *Zajcu in zajčku* spoznamo, da se moramo potruditi in vselej najti kaj, kar nam je na nas samih všeč, ob *Kolesu* se spomnimo, da moramo priložnosti (za druženje) zgrabiti, kadar se nam ponujajo. In tako naprej. Seveda, modrosti, o katerih je govora, so prejkone znane in preverjene, a kaj, ko tudi na takšne človek kar prerad pozabi, do najmlajših pa morda sploh še niso prišle. Anja Štefan se sicer v besedilih loteva različnih tem, od takšnih, ki so otrokom všeč in jih zabavajo (pri dihurjevih na primer prdijo), do takšnih, ki jih utegnejo vznemirjati in se jim ob njih zastavljajo vprašanja (na primer smrt v zgodbi *Pred spanjem*), vmes pa seveda ne manjka igre in najrazličnejšega raziskovanja.

Pisane ilustracije Marjance Jemec Božič vestno sledijo besedilom in jih lepo dopolnjujejo, le pri zgodbi *Človek, ne jezi se* mu nekoliko “pobegnejo”. Beremo namreč, da je medvedek vrgel možičke v škatlo in stekel na vrt, medtem ko na ilustraciji vidimo, da je tako figurice kot kocko jezni medvedek (ki ga je očka medved premagoval) zalučal na tla in ob odhodu na vrt za povrh prevrnil pručko; v tem primeru ilustracija torej “na lastno pest” potencira medvedkovo slabo voljo. Kakor koli že, simpatično upodobljeni liki, ki spregovarjajo ne le skozi besedilo, temveč tudi iz ilustracij, le še okrepijo vtis prijaznosti, topline, miline, vedrosti in modrosti knjige.

Gugalnica za vse že z naslovom (in s prijazno naslovnico oziroma s prijazno družino na njej) vabi mlade bralce, na katere za današnje čase razmeroma visoka naklada 2000 izvodov vsekakor tudi računa. Upravičeno, kajti kdor bo splezal na gugalnico Anje Štefan in Marjance Jemec Božič, se vsekakor ne bo uštel – v dobri družbi bo in obe znata zagugati, da je veselje, prva z besedami in druga s podobami.